

Липовецька Є.,
викладач,
КДАДПМіД імені М. Бойчука,
член Національної спілки художників України
(м. Київ)

КОМПЕТЕНТНОСТІ З МИСТЕЦТВА ХУДОЖНЬОГО ТКАЦТВА ЯК СКЛADOVA ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

В сучасних умовах системи мистецької освіти поширене збереження і розвиток народних традицій в області художнього ткацтва. Сьогодні основна відмінність методичних основ навчання художньої обробки текстильних матеріалів (на прикладі художнього ткацтва) полягає в тому, що, на відміну від системи навчання, яка панувала ще якихось двадцять років назад, в художній практиці студентів використовується проектування, застосовуються комп'ютерні технології, подача візуалізованими матеріалів здійснюється з інтернет-ресурсів [3; 5]. Таким чином, при всій схожості навчання на рівні оволодіння техніко-технологічними основами в області художнього ткацтва має місце відмінність в організації проектного виконання робіт і переведення їх в матеріал. Закономірності навчання за типом творчості в декоративно-прикладному мистецтві (повтор, варіація, імпровізація) зберігаються в рамках народної культури, творчості, самобутності, а також зі зверненням до позицій арт-індустрії.

З позиції активного вдосконалення художнього майстерності у студентів необхідно використовувати традиційні навчальні матеріали, починаючи від створення орнаментальної композиції до створення проекту в матеріалі.

В цілому така методика навчання спрямована на включення студентів в простір стилізації як прийому художньої організації орнаментики на поверхні текстильного об'єкта.

В системі професійної мистецької освіти навчання ведеться через вивчення технологічних прийомів з використанням технічних замальовок, що в

більшій мірі співвідноситься з етапами роботи народних майстрів і що потрібно для розвитку, перш за все, ручної вмілості у студентів.

Методичні основи навчання художньої обробки текстильних матеріалів в рамках художнього проектування в техніці художнього ткацтва спрямовані на гармонійну взаємодію традицій і сучасної освіти. Навчання слід проводити на об'єктах, в умовах вивчення і використання матеріалів народних художніх текстильних промислів. Методика полягає не стільки в збереженні техніко-технологічних аспектів народного мистецтва, скільки в підготовці студентів до дотримання технологічних і образних основ декоративного мистецтва. Слід мати на увазі те, що прикладний характер мистецтва сьогодні в більшій мірі перегукується з ідеями наростання естетики і ослаблення функціональних закономірностей, що є загальним художнім процесом, і це впливає на естетичну затребуваність творів даного виду мистецтва.

Наразі, сформувалось протиріччя між вимогою сучасного суспільства до рівня майстерності майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва і відсутністю науково-обґрунтованої системи поетапного формування компетентностей з художнього ткацтва різних рівнів [1, с. 283].

Загальна феноменологія професійної компетентності вчителя знайшла відображення в дослідженнях Г. Балла, О. Бондаревської, Н. Гузій, І. Зимньої, Н. Кузьміної, А. Маркової, В. Маслова, О. Пометуна, О. Савченко, О. Хуторського та ін. Дослідження у сфері педагогіки мистецтва здійснювали О. Гайдамака, О. Кабкова, Л. Масол, Н.Миропольська, М. Михаськова, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Рудницька, М.Семко, О. Щолокова та ін. Вивченням методики формування певних компонентів фахової компетентності вчителя мистецьких дисциплін займалися І. Зязюн, М. Лещенко, Л. Масол, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова та ін. Мистецька компетентність як необхідна умова професійного виконання фахових обов'язків учителя образотворчого мистецтва розглядалась О. Кайдановською, С. Коновець, І. Мужиковою, О. Плотницькою та ін. [2, с. 71–79].

У дослідженнях переважає аналіз окремих компонентів професійного

становлення студентів, однак питання освоєння компетентностей з художнього ткацтва як чітко сформованої системи, що утворює комплекс навчально-творчих завдань зростаючої складності, не отримали належного висвітлення.

Мета статті – розкрити сутність поняття «компетентностей з мистецтва художнього ткацтва» як складової професійної компетентності майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва.

Виявлена актуальність проблеми формування професійних компетентностей майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва засобами народного декоративно-прикладного мистецтва дає підставу до виділення наступних протиріч:

- між об'єктивною необхідністю збереження і розвитку декоративно-прикладного мистецтва як невід'ємної частини самобутньої народної культури і орієнтацією в професійній підготовці майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва переважно на інтернаціональні тенденції і західноєвропейську культуру;

- між вивченістю питань формування професійних компетентностей студентів у педагогічній теорії і практиці та їх недостатньою розробленістю з підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва;

- між можливостями народного декоративно-прикладного мистецтва як засобу формування професійних компетентностей майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва і відсутністю методичного забезпечення процесу їх реалізації [6, с. 165–174].

Якісної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва не може бути без створення методики навчання художнього ткацтва майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва в закладах вищої освіти. Разом з тим постає питання висвітлення сутності та структури поняття «компетентностей з мистецтва художнього ткацтва майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва».

Основна проблема визначається створенням оптимально продуктивної методики навчання художньому ткацтву майбутніх фахівців декоративно-

прикладного мистецтва, що забезпечує високий рівень формування компетентностей з художнього ткацтва як складової професійної компетентності майбутнього фахівця декоративно-прикладного мистецтва. Загалом, методика навчання художнього ткацтва передбачає формування сукупності компетентностей з художнього ткацтва у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Тому поняття «методика навчання художнього ткацтва» і поняття «формування компетентностей з художнього ткацтва» ми розглядаємо як суміжні. Без сукупності фахових компетентностей не можна досягнути професійної досконалості в оволодінні методикою.

У сучасному освітньому і соціокультурному просторі відзначається величезний інтерес до відродження традицій художнього ткацтва. На сучасному етапі в просторі інтернет-технологій є багато матеріалів з художнього ткацтва, які фрагментарно використовуються в освітньому просторі. Наявність навчальної літератури, різноманіття авторських програм по ручному ткацтва, вільний доступ в Інтернеті до етнографічних матеріалів дає додаткову можливість для створення унікальних сучасних проєктів з застосуванням технологій [8].

Сучасні художники займаються пошуком нових оригінальних форм із застосуванням технологічно складних прийомів художнього переплетення ниток, фактури і текстури художніх природних і штучних текстильних матеріалів, і в цьому їм допомагає найдавніше ремесло, яке часом проявляє себе з несподіваного боку у вирішенні образу і формоутворення.

Створення педагогічних умов щодо збереження традицій декоративно-прикладного мистецтва і народних художніх промислів необхідно для того, щоб художній творчий досвід розкрився для студентів як джерело традиційної художньої спадщини.

Для вирішення питань забезпечення наочності в навчанні текстильному проєктування треба створювати систематизовані матеріали у вигляді альбомів, навчальних посібників, методичних розробок за такою тематикою: «Композиційна побудова текстильного геометричного орнаменту», «Плетіння і

ткацтво поясів», «Ручне ткацтво на рамі», «Ручне ткацтво », що розкриває можливості для найкращої реалізації ідей, закладених в компетенціях.

Вивчення студентами різних прийомів художнього ткацтва, практичне застосування вивчених технік в сучасному різноманітті текстильного проектування необхідно для підвищення виразності. Це стає можливим завдяки виділенню чітких основ художнього проектування, в якому застосовуються закономірності побудови геометричного орнаменту за допомогою комп'ютерних програм.

Знання та навички, набуті на практичних заняттях текстильним проектуванням, застосовуються в художньо-творчій, прикладної діяльності, в побуті, в дизайні костюма, дизайні інтер'єру.

З огляду на різний інтерес студентів, рівень їх умінь, можна їх комплектувати по групах для розробки індивідуальних і колективних проектів. Виконані навчальні практичні роботи обов'язково потрібно супроводжувати коментарями, організовувати поточні перегляди, а також відбирати найбільш вдалі проектні розробки для виставок [13].

Успіх творчої роботи залежить від захопленості студентів, хорошої організації занять з ними, забезпечення практичних занять необхідними інструментами, матеріалом для роботи. При плануванні навчальної роботи необхідно враховувати кількість студентів, годин, тематику завдань для кожного курсу в залежності від напрямку і форм навчання, їх складність, методику проведення занять і організацію перегляду підсумкових робіт [4].

Досвід викладання показує, що на початковому етапі потрібно проводити знайомство студентів з матеріалами і теорією техніко-технологічних основ в переплетенні ниток. Далі слід вивчити закономірності побудови текстильного орнаменту за дидактичним принципом від простого до складного.

Застосування технік в композиції різних видів виробів для інтер'єру та дизайну костюма має проходити поетапно, виходячи з прийнятого в декоративно-прикладному мистецтві поділу на різні види виробів, що, з одного

боку, стає важливою практикою, а з іншого боку, необхідно студентам для підвищення їх професійної підготовки.

У навчанні слід звертатися до традиційних виробів, які складають об'єкти предметно-матеріальної культури, наприклад: одяг - пояса, сумки, декоративні елементи одягу, поясні вироби, головні убори, спідниці, сукні, блузи, пальто; площинні вироби – рушники, серветки, скатертини; покривала, накидки на крісло; декоративні настінні панно, порт'єри, технології та дизайн авторської ляльки (при реконструкції народних костюмів) [7, с. 244– 250].

Отже, основною проблемою професійної підготовки студентів на художньо-графічних факультетах є ефективне формування компетентностей студента в процесі навчання декоративно-прикладному мистецтву. В більш вузькому контексті, проблемою є відсутність загальної методики навчання художньому ткацтву майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва, яка забезпечить повноцінне формування компетентностей з мистецтва художнього ткацтва у майбутніх фахівців з декоративно-прикладного мистецтва. Загалом, методика навчання художнього ткацтва передбачає формування сукупності компетентностей з художнього ткацтва у майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва. Тому поняття «методика навчання художнього ткацтва» і поняття «формування компетентностей з художнього ткацтва» ми розглядаємо як суміжні. Без сукупності фахових компетентностей не можна досягнути професійної досконалості в оволодінні методикою [12, с. 43– 46].

Надалі плануються теоретичні дослідження, що передують створенню методики навчання художнього ткацтва майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва в закладах вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. П., Зязюн І. А., Кремень В. Г. Максименко С. Д., Ничкало Н. Г., Сисоєва С. О., Цехмістер Я. В., Чалий О. В. Неперервна професійна освіта : філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія / за заг. наук. ред. В. Г. Кременя. Київ : Наукова думка, 2003. 853 с.

2. Балик Н. Р., Шмигер Н. П. Формування інформаційних та соціальних компетентностей студентів з метою їх професійної підготовки у педагогічному

університеті. *Науковий огляд : міжнародний науковий журнал*. 2016, №4. С. 71–79.

3. Бучківська Г. В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів на засадах народного декоративно-ужиткового мистецтва: автореф. дис. ... д-ра педагогічних наук: 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2019. 39.

4. Ващенко Л. С. Уміння вчитися – ключова компетентність студентівської молоді сучасного інформаційного суспільства. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2014. № 5. С.1-14.

5. Король А. Художньо-графічна компетентність студентів загальноосвітніх навчальних закладів як педагогічна проблема. Збірник наукових праць. Вип. 2. Київ, 2016. С. 165–174.

6. Руденченко А. А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 . Київ, 2017. 42 с.

7. Оршанський Л.В. Концептуальні засади та модель художньо-трудової підготовки майбутніх учителів трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць*. 2008. № 16. С. 421 – 426.

8. Оршанський Л. В. Художньо-трудова підготовка майбутніх учителів трудового навчання : [монографія]. Дрогобич : ШвидкоДрук, 2008. 278 с.

9. Свінцицька Н. М. Формування готовності майбутніх учителів трудового навчання до роботи в гуртках декоративноприкладної творчості: змістовий компонент підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. № 50 (103). С. 239–249.

10. Сотська Г. І. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в педагогічних університетах: монографія / за наук. ред. О. М. Отич. Київ: Ін-т обдарованої дитини, 2014. 382 с.